

Изази три
пут у месецу
на 1 табаку.

Претплата се
шаље напред
уредништву

Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

ПАСТИР

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 фор. на по
године 30 гр.
или 3 фор.
на три мес.
15 гр. или
1. фор. и 50
новчића.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: — Религиозни обичаји. — Беседа на Петров дан. — Катихизација. — Црте из живота св. ап. Павла.

Религиозни обичаји у народу старовлашком,

(од Светозара Б. Поповића ф. и учит.)

Велико пресељивање народа из Азије у Европу, који су нагннули били, подобно бујној каквој поплави, — почето је још у другом веку. Исто пресељивање трајало је неколико векова да су многи народи, као: Вандали, Хуни, Алани, Лонгобарди и други, дотицали се и поплављали поједине државице у Европи, које су биле независне. Највише је поплаве од пресељавајућих се народа претрпела западна Европа; а особито западно римско царство. — Многи побеђени народи, сложивши се са својим победитељима, по времену, постајали су један народ, а то су: Франки и Гали, — Французи, — и Пикти и Скоти, — Енглези данашњи.

На северној страни, источно-грчко-римске империје, између река: Уне и Тимока, Дунава, Саве, по дубоко к југу, обитавао је народ у VII-м веку, који су се Авари звали, и који су исте земље, отевши их од мекушних грчких императора, населили, — по номадском начину живећи и узнемиравајући и нападајући на империју грчку.

У овој бурној олујини, кад је народ по народ из Азије

у Европу прелазіо да себи бољег седишта тражи, и данашњи Срби, живећи укупно са осталим *Славенима* у земљи *Боики*, у коју су се пређе из *Сармације* доселили, крену се и они на југо-запад и после многог потуцања, изтерав Аваре, стане се у отетим земљама њиховим и признаду над собом господарство грчког цара Ираклија.

Унутарња управа, у српском народу тога времена била је раздељена на *жупаније*, — и Срби, као и остали доселивши се народи у Европу, били су незнабожци. Сви жупани покоравали су се једном; а тај је добивао превагу над осталима, ако је највише власти у рукама имао и ако је био најачи. Многе су се међусобне распре порађале одтуд, да се и сувише невине крви лило, — а Грци и Бугари мешајући се у србске ствари, ослабљевали су народа србског снагу. Све је то трајало до друге половине XII-г столећа, док се није у србском роду родио женије, који постаде врховни господар васцелог Србства, — то је Немања, ког је и ђермански император Фридрих Барбароса за краља признао, и тиме за вавек скинуо име са србских владара *жупан*. То се продужавало до половине XIV-г столећа, кад је Стефан Душан узвисио Србију за империју, а сам се назвао царем: србским, грчким и бугарским. На жалост, није дуго србска слава цветала, — издајством Бранковића сурва се србска слава и слобода на Видов-дан 1389. год. Србија је за то време била као испробадани мртвац, од пропасти косовске до другог пол столећа XV-г, док Србијом сасвим Турци нису завладали.

Све невоље и беде, које народ србски постигле беху, сношене су са горким уздацима и тужним успоменама на негдашњу славу. Србин сваки остајао је, ма и у робству, веран старим својим обичајима, који су му се и у крв улили, и који тешко, да могу изчезнути из душе и срца Срба, бар за још које столеће.

Истина и црква је хрстова трпила највећи ужас и

гоненја. Синови њени, којима је већ чемер и јад додигао и којима се зулум на душу подео; одпадали су један по један од ње и турчили су се, — одричући се у главном, од свију обреда наше православне цркве, — ал у исто време и дан данас држе неке обичаје, које су им пра-родитељи као хришћани чинили. Те тако ми у народу ово краја видимо смесу обичаја су три стране: незнабожачку, коранску и изопачено хришћанску. Да споменемо ово у неким религиозним обичајима.

I. Рођење, крштење.

Ово је прва тајна свете наше матере цркве. Тој тајни, сваки хришћанин једаред подлећи мора, и њу је сам Господ наш Исус Христос установио, рекавши ученицима: Шедше, научите сва јзыки, крстајте их; ко има отца, и сына, скатаго дѣха. (Мат. гл. 28. ст. 19). Иста се тајна свршава над младенцима, а није забрањена и над узраслима.

Новорођено дете, док још није крштено сматрају Срби да је погано; а тако исто, да су сви укућани, онога дома, ђе се је дете нашло, нечисти; па не само чељад и људи него и сво покућство и сва раана, једном речју све, што се налази у истој кући нечисто је, — донде, док се по правилама наше источне цркве, освећена водица од свештеника не узме, ако у дому немало буде. Од те воде сваки од домаћих окуси, а посуђе, босиоком умочивши у водицу, окроне. До тога времена, нити ко сме у кући јести, ни пити воде, ни пушити, сматрајући за Бог зна какову грехоту. Ово је врло красан обичај у Срба, — (обичај овај води своје порекло још од прастаре вере јудејске. По закону Мојсијеву свака породиља, ако је рађала женско дете, сматрала се за нечисту до 60 дана; ако ли је рађала мушко, то за 30 дана. За сво ово време она није смела излазити никуда ваг дома и ограде кућевне. А по истеку тога доба ишла у храм са младенцем и приносила дар *очишћења*. Ур) По шта треба онде, где је свештеникова кућа удаљена на

2—3 и више часа а у кући се не деси водиче? Богме онда дечица и болестници — ако их има, пате и глад и жеђ*).

Новорођену децу, по обичају, неки протурају кроз прозор куће, неки их обносе око наложене ватре, а неки их на кантару мере, да их не би после могла вештица појести. То је права глупост наших Срба! Каква вештица? Зар та животна може у природи да постоји? — Заиста не! но да ако се та глупост изчисти из веровања народног, које су задржали још од некрштености своје! (И у шумадији постоји обичај мерити новорођену децу кантаром опасавши их ликом; но како нам се чини то се ради не зато, да се деца предохране од вештица већ зато да буду штедљива или да речемо још боље *тврдице*. Овако тумачити овај обичај даје нам смелости то, што смо очевидци били у два три случаја да се то ради имено у оним домовима, гди је старешина растур-кућа, па већ до-садио домаћима својим разметањем и трошењем. Само се по себи разуме да ова мера деце кантаром нема ништа стварног у себи, те да може дати новорођеном једно или друго својство, које се тим жели да постигне; али се оно тиме покадкад постизава врло природним начином. Детету, кога су тако мерили, чим дође до знања и свести, одма почну причати, како су га и ради чега мерили. У овом казивању одма излази пред очи детету жеља родитељска, да дете буде *штедљиво*, *тврдица*. И кад му се ово често повторава и наушава као узор живота, то по самом закону психиском, лако може та жеља родитељска да пређе у нарав детета, те да тако одиста постане штедљиво. Па кад је према овоме сва снага у казивању и честом повторавању да дете буде *такво* а не у мерењу и кантару: онда би и ми посаветовали нашим благочестивим бакама

*) Ово је само за ужички, чачански и за два среза крушевачког округа, што села нису у шоровима, но су куће раздалеко и удаљене од куће свештеникове. Добро би било, да свештеник, на више места у парохији, оставља водиче код појединих имућних и ваљаних кућа, као што то и чине неки свештеници у „Старом Влаху“, те да тако задовоље тај мио обичај хришћанских породица.

да кантар оставе за ону потребу за коју је намењен, а мало боље попринуо око васпитања и учења своје мале деце, те таквим а не другим чудноватим начином, начине од њих оно што желе. Уред.)

(Продужиће се.)

Беседа на Петров дан*),

Браћо!

Сваке године на данашњи дан слави света црква спомен светих апостола Петра и Павла. Побожне душе заувек у овај дан одају достојно поштовање овим светим мужевима.

Кад проучимо добро живот ових светих људи, па кажемо: да они беху носиоци истине, да они свим срцем беху одани вечної науци божијој, да њихова срца беху окићена љубављу према човеку, да они цео свој живот посветише спасењу људства, да они напоследку за исту мисао и живот жртвоваше — онда заиста морамо с песмом данашње стихире ускликнути: „*Петре камењу вере и Павле похвало васионе!*“

Имали браћо у овом тренутку узвишеније што за нас од помисли, да је наука ових светих људи божија наука, да је она права и спасителна, да је на љубави основана, да они ту исту науку с пожртвовањем ширеше по свету, да и жртва рад ње посташе?

Нема, заиста, нема!

Имали што достојније за нас од уверења, да смо и ми истински посљедоваоци те божије науке, да и ми тежимо к добру, да и ми подижемо и утврђујемо врлине овосветске?

Нема, заиста, не!

Имали лепше што од помисли, да смо љубили свога ближњег, да смо га упућивали на добро и одвраћали од зла?

Нема, браћо, не!

*) од Павла Телечког, свештеника у Срб. Неузниц.

Имали што дражије за човека, кад у своме брату гледа себе, кад братска боља и њега боле, кад братска патња и њега у срце дира?

Ја вам читам из очију да нема!

Оће ли нам кадгод пребацити савест наша, кад знамо да смо гладног наранили, жедног напојили, нагог оденули, страног у дом увели, болног надгледали а сужног посећивали?

Не ће не!

Напоследку ја држим да нема веће среће, да нема радоснијег часа од оног последњег, кад човек постаје жртва рад ових светих начела. Верујте браћо, човек не може ни Богу ни људма боље послужити, већ кад умире за истинску науку божију.

А за доказ, ево нам примера пред очима, примера јаснијег од сунца, ево нам узорита слика тих врлина, ево нам живот апостола Петра и Павла!

А како постаде апостол Петар „каменом вере?“ Тако, што је озарен науком божијом, што је био тврд у исповедању тих начела као камен, што га из тог светог уверења нико отргнути немогаше; за то браћо још што је он појмио свој положај, па је учио, радио, подизао — што је, где је год дошао, сипао луче просвећења.

На њему се заиста и може оснивати црква, јер мора бити тврда као стена, мора непоколебимом остати.

А како је Павле постао „похвалом васионе?“ Свирепи Савле који је хришћане највећма гонио, окивао, затварао и убијао, постаде обасјан чудесним светлошћу истине — најневиније створење божије — највећнији Павле.

Савле беше свиреп и грозан — а Павле тих и благ; што Савле мишљаше сатрти и утаманити — то Павле диже и унапређује. Савле мрзише хришћанство, а Павле га из свег срца љубљаше; а што је Савле мучио и убијао — то Павле чува и негује. Рад којих начела Савле друге убијаше

— рад истих је Павле сам погинуо. — Ево шта ради свест и света божја истина!

Браћо! тако ширећи просвету ови божји угодници међу људима, постадоше „светило света.“

Истина, они погинуше рад спасења нашег, они и живот жртвоваше ради истине, али мисао, коју ширише, није погинула јер је вечита; дух њихове науке живи још, живи у нама и живи ће навек.

Ако смо ради, да подпуно поштовање одамо овим светим људима, ако желимо да наша душа њиховој слична буде: онда морамо следити њиховим стопама, онда морамо њихове речи пригрлити к срцу и испунити их.

Браћо! Не може се лаж одржати, кад је истина вечна. Не може мрак над светлошћу владати — па зато и не може противна наука ову божанствену потамнети. Не може неправда овладати светом, кад је правда Богом дана. Не може мржња кужити срца људска, кад је љубав мило цвеће. Не може демон одржати мегдана, кад је Бог свемогућан.

Па кад то све не може бити, а ми се онда помолимо овим речма: „Петре каменю кѣры, и Павле похвало вселенныа, утвѣрдите стадо, еже стажасте ученми вашими.“ Амин!

Србске Катихезе на основу синодалнога катихизиса

(Од проте Н. Беговића.)

(Продужење.)

Чланак четврти.

О животу, страдању и смрти Христовој.

Чита један у Катихизису: подвуку: „науком својом“, „пут ка спасењу показивао“, „проповиџао покајање и виеру у јеванђеље“; „пострадао“, „разпет“, „умрљо“.

Пазите діецо, да вам приповиџам како је Христос у својој младости живио: Христос је растао у Назарету уз својој матер. Чувар му је био Јосиф. Диете то било је по-

слушно и паметно. — Кад му је било 12 година, ишао је с матером у цркву у Јерусалим. — У цркви је стао међу учитеље жидовске: њих је *питао!* и њима опет на њихова питања одговор давао. — Кад му је 30 година било, крстио се је на Јордану код св. Јована „Крститеља.“ — Дошао је у народ — ишао од села до села — те је учио народ віеру православну. „Што ти није мило не чини другоме.“ — Али горди жидови из Јерусалима нијесу трпили Исуса и віере Божије. Само три године дана учио је Исус. — Исус је имао 12 апостола, и — народ је њега радо слушао. Лукави људи досађивали су Исусу љуто; те га најпосле ухвате и на крсту убију. Тіело Исусово узму добри Јосиф и Никодим и сахране у гроб. —

(Оволико је доста. То раздробити на питања, и настојати да дієца добро утубе и знаду лијено приповієдати. За тим кратко препоручити дієци сваки пут да се угледају у младост Исусову, да буду послушни родитељима, у цркви да гледају иконе и добро запамете Христа; јер је он дієцу особито волио и царство им божије обећао. Србин рече „Дієца су Анђели Божији.“) Завршује се чланак: па распет за нас код понтијског пилата, и пострадао, и погребен био.

А узрастної дієци из помоћ Библије то све пространо разлагати и, на светковине наше цркве доводити. Особито чувати дієцу од докетизма т. ј. као да је Исус само привидно пострадао и умрљо. Јер те мане налази се по народу нашем, тако реку: „Лако је било Исусу страдати, њега није болело, он је Бог био.“ Не би рекао, да се то тако рече злорадо; него тиме Србин изриче своје віечне љуте муке и страдања! Зато је важно припоимити сваки пут и мученике србске: цара Лазара, Уроша — Косово. Піесма „Јуришић Јанко“, „Од Задра Тодора“ и такове остале піесме много утіешавају народ србски!

Сад већ знаду дієца да Србаља има од три віере. Па то дієца у своје зрелије доба и сама виде. Управ се о томе

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

мора говорити; јер иначе дамија уз Османлије своје потиरे нашу віеру, а Кэчићеве „піесме“ уз іезуитску школу огорчавају нашу омладину.... Но та сва сила и пресиља не може па не може оборити наше віере; јер је ту браниоц Бог сам и србска свијест! Али се ту постизава ужасна ціел, а та је ціел *омраза* међу нама на корист засіедавајућег туђинства. Ту је лукавство толико успіело, да се Србин потурченик одриче свога народа; тако и покатоличени Србљи и Хрвати раде, само ови у новије вријеме пишу и говоре о народности и, помирљиви су према нама док су под притиском политичним. У школи и цркви латинској фанатизам траје данас са том само разликом, што је постао превіанији!... На политичним њиховим грубостима као оно „Нема Србаља“, — „Србско име долази од свраба“, — укидање „ћирилице“ наше на загребачком сабору (1869!!) види се јавно, што се под кутом сакрива....

Све то знаде србски народ, и — све то разуміе србски народ. Та је жуч сваки пут избила из старог врела старе подлости, која вређа нас, само да се додвори код туђинаца, па да ти кукавни „мудраци“ приме бакшиша... ту је издајство народа и земаља, које су са србском крви по небројено пута прекуцане! ту безочност Србљи нека са млијеком материним својој діеци без свакога устручавања одкривају. Са сваким изродима и одродима пропадамо све дубље и дубље у ништавило. Већ је крајње доба, да омеђашимо србско становиште; па викнемо отворено іезуитету: „стој!“ Већ се је тако далеко дотијерало, да се наша црква и народност утопила у туђинској политици. Ма знати и памтити се мора, да православље са исламом и Римом није истоветно, нити православље подноси нарав и основе политичне!!

Браћо свіештеници! не обзирите се ни за ким; јер нема те за ким...; већ за својим изкрвављеним народом! —

Паметну се ја не требам причати; јер уз здраву памет лако је знати, да ја као Србин нестимам никоме његово

увірење, па било то ма које дисциплине. Мене је моја мати учила: „Брат је мио које віере био; али због изрода и одрода, и — віечніе провадаџіа, Србин је тої пословици зрело додао: „ако братински поступа и ради!“ Србљи, па зећи хатар свакої буби и стіеници, која Србину крв изпніа по мраку и под сваком фарисејском облином; велім: Србљи потачући за сваким, ето су дошли до безочнога презирања, забацивања на све стране! Па што је іош горе, ето се најпосље и најскровитіи појав србске свіести жигоше као издаја царства, а на корист час Србије — час Русије — и неznam іош на чіу. И тако је та безочност отела маха, да се Србину удара свакоіаким камењем у зубе; па ако сирак біедни іаукне под ударцима, ако се залети своје праведноме ћесару под очински skut; а то врше іезуите... потезу старога свога баука против Србаља: ћесара варају, те ето ти воіске љуте на Србље, па убиіаі жене.. діецу.. пали сиротињу.. и — віешаі момчад недораслу... То пали у Србину његово праведно огорчење, и, изазива очаіни гњев, које га смо дуго, дуго, загушивали у себи; али се више загушити неда! Данашњи ужасни грађански рат у Боки Которскої рат је на пропаст наше віере и изстребење нашега народа!! Тко нам іамчи, да не ће сутра таково крваво позоріе са свом ђаволском силом изтесати се опет на коме краіу србскога народа? Давно ли бііаше „Србска воіводина?!...

Рећи ће можда каков превиіанац „па то ли ми спада на віеронауку?“ Богме спада! То свіедочи наш синодални Катихизис на првоне насловноме листу; то свіедочи дух православне цркве; за највише пак дух наше цркве србске народске цркве! Јест наша црквена управа натуцана на калуп руски ex officio; али само је изостао за нас и министар просвіете и благочести у Бечу у србском и православном духу... то памтите! Јер толико Руси имаду своіої држави, па се старају да подигну и Калмука своіе цркву, кої ниіесу хришћанн, него мухамедовци ваља.... „Руски се

архијереји баве само са црквом!“ Добро добро; али онамо држава гаји и народност те цркве! А код нас је ли тако? Није! Нама би данас и Немци и Маџари оставили овакову цркву „православну“, а само да се прелијемо у њихова блажена крила. „Само“ толико... На то је смјерала „унија“ у Далмацији под владиком тобоже „православним“ Венедиктом Краљевићем; па на то смјерају и све тежње....

Србски народ морамо од ране младости учити, да само сам не бади себе у туђинске вигове, да не заште нож којим ће сам себе заклати!... А што под „заповјед“ учинити морамо, то је друга. И против неправедне заповједи имаде лијека: протест народни! то је пасивни одпор. Само на силу нетреба дизати оружје. Сјетимо се, да нас томе учи наша вјера: Христос рече Петру: „Остави се ножа. ..“

Тако је ово, што сам рекао, излив вјере и народнога чувства, а то у нас спада најпре на Катихезу!

А односно до докетизма ја кажем дјецџ овако: Бог није страдао, јер Бог је дух, па не може страдати; него је чојек само страдао. Христос је био Бог и чојек. Тако ето пише и у Катихизму вашем. То су „два јестества.“ — Бог чува нас у страдањима, те тако и могао је србски народ у тежким мукама сачувати своју вјеру православну. „Страдања су Христа усавршила“ — вели лијепо апостол Паво. Србски народ у страдању своме научио је: да је слога од Бога! — „Нема брата — док не роди мајка.“ Сложна браћа Југовићи лијеп су примјер нама оставили. На Вука... Србин кука. „Боље поштен глас, него свилен пјас.“ (Свршиће се.)

Црте из живота св. апостола Павла.

(по виспингу).

(Продужење.)

9. Акта првог васионског сабора саопштена су нам у Дјејанијама апостолским (15, 6—29). Овде се прича како

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

су најпре у засебним скуповима већали о спорним тачкама питања, које је имало да се реши (ср. Гал. 22); како су после апостоли и презвитери у свечаним скуповима претресали питање, како је овде Петар изишао на среду с беседом и одсечно се изразио о томе, да се ненамеће неповољан терет на незнабожнике, који се обраћају у хришћанство. Сва скупштина, као што се примећува у Діј. апостолским (15, 12), *ћутала је*, саглашавајући се, разуме се, са назорима петровим. После овога, Павле и Варнава приповели су, кака је знамења и чуда учинио преко њих Господ међу незнабожцима, разуме се да су они говорили ово с том жељом, да поткрепе још боље реч Петра. После овога устаде, наизад, апостол Јаков и учини примирјујући предлог, да они, који се обраћају из незнабоштва у хришћанство, не буду обвезани испуњавати мојсијеве наредбе, но да им буде обвезно испуњавање тако званих, нојевих заповеди, и то, да се уздржавају од идоложртвене ране, блуда, да неједу удављеног и крви. Кад је овај предлог био од свију примљен, сав збор реши да се пошље писмено определење овога и хришћанима од незнабожника Сирији и Киликији, — определење, које је морало на супрот стати јудејствујућима, који су беспокоили срца хришћанима из незнабожника. Овде је било јасно речено, да ови људи раде самостално и никако нису добили од апостола *пуномоћја и поруке*. Павле и Варнава, који су се може бити овим јудејствујућим хришћанима чинили да кваре и лажно тумаче учење Христово, представљају се овде од цркве као прави и ревносни проповедници истинитог еванђеља, као људи који су готови дати свој живот за дело Христово. Ради личног опроружења лажних учења и осуда противу Павла и Варнаве, изабрана су била два знаменита у цркви лица, Јуда и Сила, којима је поручено било потврдити оно учење, које су чули од Павла и Варнаве. Јер, каже се у завршетку овог саборског определења, *угодно је светоме Духу и нама, не налагати на вас никаког*

другог бремена, осим овога необходимог: уздржавати се од идоложртвенога, и крви и удављеног, и блуда. Хранећи ово, добро ће те учинити. Будите здрави! Са овим послањем Павле и Варнава праћени Јудом и Силом, вратили су се у Антиохију. Варнава је опет узео сапутника себи свога нећака Јоана Марка, који је њих оставио у Памфилији за време првог проповедничког путовања. — Саборско послање имало је свога дејства у антиохијској цркви, јер у Диејан. апост. (15, 31) вели се: Кад су они добили писмо, то прочитавши, радовали су се овоме настављењу. Јуда и Сила, будући су такође пророци, речитошћу слова саобштили су настављење братији и утврдили их.

§ 3. *Друго проповедничко путовање Павлово 52—54 по ројд. Хр.*

1. По повратку из Јерусалима Павле и Варнава живели су у Антиохији учећи и проповедајући, заједно са многима другима, слово Господње. По неком времену Павле рекне Варнави: хајдемо опет да обиђемо браћу нашу по свима варошима, у којима смо проповедали слово Господње, да видимо како се налазе (Диејан. апост. 15, 35 и д.). Младе малоазијске цркве још су врло потребовале настављења и утврђења у вери; желећи прибавити им и једно и друго, Павле и Варнава ршили су се на *друго проповедничко путовање*. Варнава је хтео опет узети себи као сапутника свог нећака Јована Марка, но Павле из све снаге успротиви се томе, јер их је Марко оставио у Памфилији у време првог путовања (Диеј. апост. 13, 13). Услед тога између обојице апостола, који су се досад заједно трудили у делу господњем, догоди се размирица, те тако се раздвоје. Ово разјединење није дуго трајало, јер, као што је писао Павле на неколико година после тога у првом послању Коринћанима, он је опет био заједно с Варнавом (1. Кор. 9, 6. ср. Кол. 4, 10 и д. 2. Тим. 4, 11). У рукама божјим ово раздвојење било је поводом к још већем распрострањењу царства божјег. Вар-

нава с Марком отиду понајпре у Кипар своју отаџбину, а отуд по свој прилици у Рим. Тако се бар каже у сачинењу за које се држи да је Климента римског (Recognitiones 1, 7).

2. Павле је изабрао за сапутника свог Силу, о коме смо већ спомињали, и отишао с њим у Сирију и Киликију, свуда утврђујући у вери младе цркве. У Ливаонији он је опет посетио варош Дервију, Листру и Иконију. У Листри, где је он испрва претрпио толика страдања, узео је он сада једног младића по имену *Тимотију*, кога су му тамо особито препоручили и који је од тог доба постао његов најмилији ученик и највернији сапутник. Тимотије — родом је из Дервије или Листре (Ді. апост. 16, 1. ср. 20, 4), — син благочастиве Јудејке, обраћене у хришћанство, и оца незнабожника, био је већ хришћанин кад је се придружио Павлу, „због Јудеја“ као што се вели у Діејанијама апостолским, Павле га је обрезао. Ова околност по мишлењу неких служи значајним окривљењем Павла. Мало пре овога, на апостолском сабору било је решено, неналагати на незнабожнике, прелазеће у хришћанство, испуњавање обвезаности закона мојсијева, а мало после тога, кад су у Јерусалиму јудејствујући хришћани захтевали, да Павле обреже свога сапутника, хришћанина из незнабожника, Тита, то је Павле свом снагом одупирао се овој јудејској жељи (Гал. 2, 11) и Галаћанима пише (5, 2 и д.) „ако се ви обрезујете неће те имати никакве користи од Христа. Још потврђујем сваком обрезујућем се човеку, да је дужан испуњавати сав закон. Ви који се правдате законом, остали сте без Христа, отпали сте од благодети, а ми духом очекујемо и надамо се праведности за веру. Јер у Исусу Христу (у вери христовој) нема снаге ни обрезање, ни необрезање, но вера која љубављу діејствује.“ Но овде у Листри, где нико не требаје, Павле обрезује Тимотију „због Јудеја.“ Из овог случаја изводили су неки да апостол није имао доста одважног и тврдог карактера; но ово је очевидно неистинито. Напротив,

овде се огледа велика учитељска мудрост апостола. Он је штедио слабост браће своје, потчињавао се незначењим пред-расудама њиховим, када је то могло бити а да вери нешкоди, зато је он и обрезао Тимотију да бољи приступ отвори учењу спасења међу јудејима у Листрији и Иконији. Но тамо, где су мешали јудејство с хришћанством, захтевали су обрезања као *необходимог*, где је дакле била опасност за истину, тамо он ни на јоту није одступао од свога хришћанског убеђења. Па зато Павле није био ни упоран ни јогунаст у нарави својој, па ни малодушан у одважности. Зато је имао потпуно право да каже о себи: „за јудеје био сам јудеј, да их задобијем“ (1 Кор. 9, 20 и д.), или као што је он на другом месту с поуздањем могао да пита: „зар ја тражим сада да ме људи вољу а не Бог? Зар се паштим да људма повољно чиним? Кад би људима угађао, то не би био слуга Христов“ (Гал. 1, 10.)

3. У време свога првог проповеднишког путовања Павле је долазио само до Иконије (Д. апост. 13, 51 и д.); но сада је он из Иконије отишао даље преко Фригије, у галитијску област. О раду апостоловом у Фригији незна се ништа, па не спомиње се јасно ни која је места Галатиде посетио Павле, ни колико је се тамо бавио. Писац књиге Діејан. апостолских спомиње о томе врло укратко; види се да се са причањем својим хита у Троаду, где ће и он бити друг у путовању апостолу Павлу. Но да је апостол проповедао у Галатиди па и цркве подигао (склопио), јасно се види из посланице к Галаћанима (4, 9) у којој он Галаћане називље својом децом, које он поново рађа. По једном месту у посланици Галаћанима (4, 13 и д.) може се мислити да је се Павле дуго бавио у Галатиди, због слабости здравља свога или због болести. — Кад је Павле оставио Галатиду, двоумио је куда да пође, да ли на југозапад к проконедниској Азији, која је била део Мизије и обухватала сву Лидију и Карију, или да пође на север у Витинију. Но провиђењем показат

му је био други пут, преко Мизије у Троаду, варош, која се налази на обали егејског мора у бившој области Троје, коју су песници (поете) певали у песмама. У Троади нађе се са лекаром Луком, писцем књиге Діеіанија апостолских, који се придружи апостолу и будне му сапутник у путовању. И ако Лука не спомиње о томе, ипак се то види јасно отуд, што у Діеіанијама апостолским (16, 10), прича он у првом лицу. Да ли је дуго Павле био у Троади, и да ли је тамо проповедао, не знамо. Једне ноћи, које је он обично проводио у размишљању и молитви, укаже му се виђење: пред њим се појави човек кога је он по хаљинама познао да је Македонац; и који га је молио, говорећи: дођи у Македонију те нам помози. Павле, који је тада и дан и ноћ мислио, када ће вољом Божијом поћи да проповеда еванђеље, није имао потребе да му се објашњава овај појав. Он је поимио тај појав, без тумачења, као одговор на своје питање: куда да се иде са проповедањем? И послушан провиђењу, с места је са сапутницима својима отпловио у Македонију (Діеіан. апост. 16, 1—11).

(Продужиће се.)

Чџтаоцима „Пастира.“

„Пастир“ ће излазити и у будуће наравно ако га досадашњи предбројници својим држањем и плаћањем, потпомогну. Па зато се на међи овог погоднија обраћамо изнова свима досадашњим а и будућим љубитељима духовне просвете и лепо их молимо да нас своје помоћи не леше већ нека се благовремено пожуре с предплатом, како би напред знали, колико нам треба листа штампати, те да бар у том штете не трпимо. А тако исто молимо и оне, који нам дугују и од лањске и од ове године, да нам дуг оправе, јер је много и премного за једног уредника листа бедне наше књижевности да чека своје предбројнике по по' године па и читавају годину, као што се код нас ради.

Све бројеве „Пастира“ имамо одпочетка ове године. Ако ко оправе предплату, може их у целини добити. Према многој верени и новчаној потреби у овом раду, готови смо дати 12. гроша испод обичне цене, само за готове новце.

Уредништво.“